

maturitní zkoušky nepřispívají také stav kvalifikovanosti pedagogického sboru a zejména aprobovanosti (podíl výuky zajištěné aprobovanými pedagogy činil u cizích jazyků 67 % a matematiky 80 %), příliš častá fluktuace pedagogů (změna učitele během tří let – podíl škol: cizí jazyk 68 %, matematika 59 %, český jazyk 44 %) nebo další vzdělávání pedagogů, u něhož výběr témat nezohledňuje dostatečně potřeby dané školy v souvislosti s předměty společné části maturitní zkoušky.

Vzdělávací cíl ani ne v polovině vyučovacích hodin vycházel z požadovaných znalostí a dovedností při maturitní zkoušce, přičemž v přibližně stejném počtu hodin byl tento cíl zřejmý (nejpozději na konci hodiny) také žákům. V téměř čtvrtině hodin učitelé nabyté znalosti a dovednosti žáků již dále neprohlubovali. Těž pestrost využívaných forem práce byla velmi nízká – převažovaly frontální výuka a samostatná práce žáků. Práce ve dvojicích a skupinová výuka byly naopak zařazovány pouze zřídka. Jako jednotvárná byla hodnocena více než třetina hodin. Jen v necelých dvou třetinách hospitovaných hodin byli aktivní také žáci a pouze ve čtvrtině hodin vytvářel učitel takové podmínky a podněty, aby aktivita převažovala na straně žáků. Ve velmi malé míře (16 % hodin) žáci samostatně objevovali nové poznatky, jen okrajově byla rozvíjena jejich kreativita (6 % hodin). Pouze v necelé polovině hodnocených škol pedagogové dostatečně zohledňovali individuální vzdělávací potřeby žáků a jejich dosažitelné znalosti i dovednosti. A více než čtyři pětiny ze 42 navštívených škol získávali průběžné informace o vzdělávacích výsledcích žáků nahodile nebo v omezené míře.

Analýzu příčin neúspěšnosti žáků u maturitní zkoušky prokazatelně provádí pouze necelé dvě pětiny těchto škol. Většina hodnocených škol hledá příčiny malé úspěšnosti svých žáků primárně či výhradně u těchto žáků, aniž by reflektovala své vlastní nedostatky. Se svým zřízovatelem problém neúspěšnosti řešila ani ne třetina škol, častěji v případě čtyřletých maturitních oborů než nástavbových oborů, kde je problém největší. Naopak vyhodnocování úspěšnosti žáků v průběhu a při ukončování studia na očekávané, tedy přijatelné úrovni bylo zjištěno pouze v šesti školách (v posledních třech školních letech vyhodnocovalo opatření přijatá ke snížení neúspěšnosti žáků ve společné části maturitní zkoušky 17 % navštívených škol). Velmi negativním zjištěním je pak skutečnost, že 56 % škol i přes dlouhodobě neuspokojivé výsledky svých žáků ve společné části maturitní zkoušky k žádným opatřením doposud nepřistoupilo.

Poskytování poradenských služeb žákům ohrožených rizikem školního neúspěchu se neukázalo jako dostatečně efektivní. Výsledky práce výchovného poradce a školního metodika prevence negativně ovlivňuje nesystematický přístup k řešení výchovných a studijních problémů žáků, zejména záškoláctví a obecně vysoké absence. Výchovní poradci vyhodnocují účinnost navrhovaných opatření jen nahodile na základě neformálních kontaktů s pedagogy a žáky. Přibližně pětina škol důsledně neinformuje zákonné zástupce o neúspěchu žáků ve vzdělávání, a ztrácí tak možnost spolupráce s rodinou na snižování rizika školního neúspěchu žáků.

Česká školní inspekce ve 33 ze 42 hodnocených škol doporučila zvážit omezení nabídky oborů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou (tzn. nepřijímat další žáky ke vzdělávání) nebo podat žádost o výmaz těchto oborů vzdělání z rejstříku škol a školských zařízení.

4 Inspekční zjištění a hodnocení

V navštívených středních školách Česká školní inspekce zjišťovala a hodnotila zejména úroveň poskytovaného vzdělávání. V rámci prezenční inspekční činnosti zaměřila pozornost na vybrané oblasti hodnocení podle modelu tzv. kvalitní školy, tj. koncepce a rámec školy, pedagogické vedení školy, kvalita pedagogického sboru, průběh vzdělávání a vzdělávací výsledky žáků. Komentáře k výsledkům hodnocení těchto oblastí jsou uvedeny v následujících podkapitolách.

